

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

FEBRUARIE/MAART 2010

MEMORANDUM

PUNTE: 300

Hierdie memorandum bestaan uit 21 bladsye.

VRAAG 1**1.1 Hoe kan die voorbereiding van 'n Debiteure-invorderingskedge help om debiteure te kontroleer?***Enige geldige verduideliking ✓✓*

Goeie verduideliking = 2 punte; Bevredigend = 1 punt;

Foutief of geen antwoord = 0 punte

- Skat vooruitontvangste van debiteure.
- Verseker dat Debiteure by terme van hulle rekeninge hou d.i. 30 dae.
- Kan optree indien debiteure nie by kredietterme hou nie.
- Vergelyk verwagte begrotings met werklike begrotings.

Hoe kan die voorbereiding van 'n Debiteure-ouderdomsontleding help om debiteure te kontroleer?*Enige geldige verduideliking ✓✓*

Goeie verduideliking = 2 punte; Bevredigend = 1 punt;

Foutief of geen antwoord = 0 punte

- Effektiewe metode van kredietkontrole.
- Aksies kan teen debiteure wat nie voldoen nie, geneem word deur rente te belas / regsaksies te neem.
- Oninbare skulde kan geminimiseer word.
- Neem besluite wat op die ouderdomsontleding van die debiteur(e) gebaseer is.

4

1.2**DEBITEURE-INVORDERINGSKEDULE:**

Maand	Krediet-verkope	Maart 2010	April 2010	Mei 2010
	R	R	R	R
Maart 2010	960 000 / 12 ✓x 75% ✓ = 60 000 ✓	☑✓17 640	☑ 30 000	☑ 9 000

7

1.3 Bereken die gemiddelde debiteure-invorderingstermyn vir die jaar geëindig 28 Februarie 2010:

Gemiddelde debiteure x 365
Krediet Verkope

$$\begin{array}{r} \checkmark\checkmark \\ \underline{63\,000} \\ 630\,000 \\ \checkmark\checkmark \end{array} \times \frac{365}{1} = 36,5 \text{ dae } \checkmark$$

Verduidelik of Howie hiermee tevrede behoort te wees. Voorsien 'n rede vir jou mening.

Ja / Nee ✓

Geldige rede afhangende van berekening ✓✓

Moontlike redes:

- Debiteure voldoen nie aan die 30 dae krediet terme nie.
- Hy het verwag dat sommige debiteure binne 60 dae sal betaal. Die invorderingsperiode is dus nie goed nie.

8

1.4 Verduidelik VIER punte wat jy in jou verslag sal insluit. Jy moet spesifieke inligting uit die Ouderdomsontleding van Debiteure aanhaal (TWEE punte) en uit die Debiteurekontrolerekening (TWEE punte) om jou antwoord te staaf.

Enige vier geldige punte ✓✓✓ ✓✓✓ ✓✓✓ ✓✓✓

Goeie verduideliking = 3 punte; Bevredigend = 2 punte; Swak = 1 punt;

Foutief of geen antwoord = 0 punte

Ouderdomsontleding van Debiteure (TWEE punte)

- M Miller se skuld is ouer as 60 dae – R13 000 uitstaande vir 60+ dae.
- M Miller en N Ncube se saldo's is hoër as die krediet beperking van R15 000.

Debiteurekontrolerekening (TWEE punte)

- Geweerde tjeks beloop 17,2% van betalings van debiteure ontvang. Ontvang R61 000 – geweerde tjeks R10 500 (R9 700 + R800). Dit is onaanvaarbaar.
- R2 000 oninbare skulde afgeskryf. Hulle het te veel op krediet aan onbetroubare debiteure verkoop – klante word nie behoorlik gekeur nie.
- Debiteureafslag is 5,7% van verkope. Te veel voorraad word deur debiteure teruggestuur, (R 3 000).

12

1.5 Hoe sal hierdie regulasies Howie Meubuleerders beïnvloed in die toestaan van krediet aan kliënte? Verduidelik TWEE punte.

Twee punte ✓✓ ✓✓

Moontlike antwoorde:

- Moontlike klante behoort deeglik goedgekeur te word om oninbare skuld te verminder.
- Dit is maklik om klante te fop en die Nasionale Kredietwet is nodig om klante van hulself te red.
- Kredietverkope sal verkope vermeerder – as moontlike klante goedgekeur word, sal oninbare skulde nie met 'n toename in verkope vermeerder nie.
- Word bewus van verskillende beleide en wette.
- Gebruik skuldrisko bestuurstegnologie wanneer jy nuwe klante werf.

4

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 2

2.1

Verwys na Inligting 1. Verduidelik kortliks waarom dit toepaslik vir Paul is om die EIEU metode vir gholfstokke, en die geweegde gemiddelde metode vir gholfballe te gebruik.

Goeie verduideliking = 2 punte; bevredigend = 1 punt; foutief = 0 punte ✓✓

Gholfklubs is 'n duurder item waarvan nie baie gekoop of verkoop word nie. Die pryse kan ook heelwat verskil tussen verskillende aankope. Dit is maklik om met beweging van voorraad tred te hou. Dit is hoekom die EIEU metode geskik is.

Goeie verduideliking = 2 punte; bevredigend = 1 punt; foutief = 0 punte ✓✓

Gholfballe is goedkoper. Duisende word gekoop. Dit sal nie maklik wees om tred te hou van watter balle aangekoop is nie. Dit is hoekom die geweegde gemiddelde metode meer geskik is.

4

2.2

Berekening van waarde van eindvoorraad van gholfstokke (EIEU-metode):

$$R67\,500 \checkmark + 67\,500 \checkmark + (55 \times 800) \checkmark\checkmark + 10\,250 \checkmark = R189\,250 \checkmark$$

44 000

Berekening van waarde van eindvoorraad van Gholfballe (geweegde gemiddelde metode):

$$\frac{R11\,520 \checkmark + 112\,500 \checkmark\checkmark + 22\,500 \checkmark}{1\,200 \checkmark + 12\,000 \checkmark}$$

$$\frac{146\,520}{13\,200}$$

$$R11,10 \checkmark \times 550 \checkmark = R6105 \checkmark$$

15

2.3 Bereken koste van verkope van gholfstokke:

$$72\,000 \checkmark + 251\,250 \checkmark + 15\,000 \checkmark - 189\,250 \checkmark = R149\,000 \checkmark$$

Bereken bruto wins op gholfstokke:

$$222\,000 \checkmark - 149\,000 \checkmark = R73\,000 \checkmark$$

Bereken die BTW hef af aan klante op gholfstokke verkoop

$$222\,000 \checkmark \times 14\% \checkmark = R31\,080 \checkmark$$

Bereken die winsopslag % op gholfstokke:

$$73\,000 \checkmark / 149\,000 \checkmark \times 100 \\ = 49\% \text{ of } 48,9\% \checkmark$$

14

2.4 Berekening aangaande die tekortkoming aan gewildheid van die gholfstokke:

Berekening geskik /korrek in alle opsigte = 3 punte
 Berekening gedeeltelik geskik /korrek = 1 tot 2 punte
 Ongeskikte/foutiewe berekening = 0 punte ✓✓✓

Enige geskikte berekening, b.v.

- 47% van beskikbare voorraad is verkoop (185/390 x 100) OF
- 205 / 185 X 365 = 404 dae voorraad voorhande.

Bereken aangaande diefstal van die gholfballe:

Berekening geskik /korrek in alle opsigte = 3 punte
 Berekening gedeeltelik geskik /korrek = 1 tot 2 punte
 Ongeskikte/foutiewe berekening = 0 punte ✓✓✓

Enige geskikte berekening, b.v.

1 200 + 12 000 – 10 500 = 2 700 balle behoort voorhande te wees
 2 700 – 550 = 2 150 vermiste gholfballe OF

$$2\,150 \times R11,10 = R23\,865 \text{ tekort}$$

6

2.5 Verduidelik DRIE strategieë wat jy in hierdie besigheid wil implementeer indien jy 'n vennoot sou word.

Verduideliking van strategie: ✓✓ ✓✓ ✓✓

- Implementeer strenger interne beheer maatreëls om diefstal van voorraad te verhoed, b.v. kameras, sekuriteitspersoneel, voortdurende ondersoeke van sakke.
- Vermyn ophoping van voorraad. Omdat die stokke plaaslik vervaardig word, is dit maklik om aan te koop soos dit nodig is.
- Oorweeg om die winsopslagbeleid op golfstokke te verander. Die huidige verkoopsprys mag hoër wees as die van mededingers.
- Oorweeg advertering/bemarkingsstrategie om groter omset van golfklubs aan te moedig.
- Oorweeg die moontlikheid om golfballe plaaslik teen 'n laer prys aan te koop.
- Oorweeg om golfstokke in te voer, want dit blyk dat die klante nie van die huidige produk hou nie.

6

**TOTALE
PUNTE**

45

VRAAG 3**3.1 KANELA BEPERK
BALANSSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2010**

BATES	
Nie-bedryfsbates	☒ 2 136 000
Vaste bates (1 800 000 ✓ + 300 000 ✓ – 145 000 ✓✓)	☒ 1 955 000
Beleggings	☒ 181 000
Bedryfsbates	☒ 1 584 000
✓ Voorrade	☒ 789 000
✓ Handels- en ander ontvangbares (530 000 ✓ + 24 000 ✓)	✓ 554 000
✓ Kontant en kontantekwivalente (175 000 ✓ + 66 000 ✓)	✓ 241 000
TOTALE BATES 19	☒ 3 720 000
EKWITEIT EN LASTE	
Gewone aandeelhouersekwhiteit	✓✓ 2 064 000
✓ Gewone aandeelkapitaal (1 200 000 ✓ + 400 000 ✓)	✓ 1 600 000
✓ Aandelepremie	✓✓ 140 000
✓ Behoue inkomste	☒ 324 000
Nie-bedryfslaste	☒ 600 000
Lening van Easi-Bank (1 500 000 – 900 000)	✓✓ 600 000
Bedryfslaste	☒ 1 056 000
Handels- en ander betaalbares (720 000 ✓ + 36 000 ✓)	✓ 756 000
✓ Kort-termyn deel van lening	✓✓ 300 000
TOTALE EKWITEIT EN LASTE 22	☒ 3 720 000

3.2.1 Die Besturende Direkteur, Jan Kriel, besit tans 45% van die uitgereikte aandele. Die raad van direkteure het besluit om die onuitgereikte aandele aan die publiek uit te reik. Jan wil van hierdie geleentheid gebruik maak om beheer oor die maatskappy te verkry.

Hoeveel aandele sal hy moet koop om beheer oor die maatskappy te verkry?

Hy besit tans 45% van 800 000 aandele = 360 000 ✓

Hy moet 50%+1 van 1 000 000 aandele besit = 500 001 ✓
(aanvaar 500 100 of 501 000)

Hy moet aankoop = 140 001 ☒ (aanvaar 140 100 of 141 000)

3

3.2.2 Jan beplan om self die aandele teen pariwaarde te koop sonder om dit aan die publiek te adverteer.

Die huidige markprys van 'n aandeel is R3,10. As jy 'n aandeelhouer in hierdie maatskappy was, sou jy met hierdie reëling tevrede wees? Verduidelik.

Nee ✓

Verduideliking: ✓✓✓✓

Uitstekende verduideliking = 4 punte; Goeie verduideliking = 3 punte;
Bevredigende verduideliking = 2 punte, Swak verduideliking = 1 punt,
foutief = 0 punte

Dit word van kandidate verwag om die etiese oorwegings te identifiseer bv. die kwessie moet in lyn wees met die memorandum en akte van oprigting, of vrylik beskikbaar wees aan die publiek tensy spesiale omstandighede van toepassing is soos 'n regte kwessie, die feit dat die uitreikprys teen huidige markprys behoort te wees, of dat die strategie om beheer van die maatskappy te kry, ongeskik is.

Verwagte antwoord:

Omdat dit 'n publieke maatskappy is, behoort die aandele aan die publiek aangebied te word. Die aandele behoort teen die huidige markprys van R3,10 uitgereik te word wat R620 000 vir die maatskappy sal inbring. Indien Jan die pariwaarde betaal, sal dit slegs R400 000 beloop. Hy sal dus voordeel trek terwyl die ander aandeelhouers benadeel word deur die afwatering van die aandeelprys. Jan was nie die hoofaandeelhouer voor die uitreik van hierdie aandele nie. As hy die aandele aan homself verkoop, sal hy beheer in alle opsigte van maatskappy besluite hê wat ook op die ander aandeelhouers en direkteure sal impakteer.

5

3.3.1 Verduidelik waarom dit van groot maatskappye soos Kanela Bpk verwag word om in soortgelyke projekte betrokke te raak.

Uitstekende verduideliking = 3 punte; Goeie verduideliking = 2 punte;
Bevredigende verduideliking = 1 punt, foutief = 0 punte

Verwagte antwoorde:

- Die King Kode dek die drievoudige onderste konsepte d.i. ekonomiese, sosiale en omgewingsverantwoordelikhede OF
- Groot maatskappye maak op gemeenskappe en die wêreld om hulle staat om winste te handhaaf. Die feit dat hulle aan die gemeenskap terug gee, is die regte ding om te doen.

3

3.3.2 Verduidelik hoe behoort die direkteure hierdie projekte moet aantoon in die jaarlikse verslag wat vir aandeelhouders gepubliseer word.

Uitstekende verduideliking = 3 punte; Goeie verduideliking = 2 punte;
Bevredigende verduideliking = 1 punt, foutief = 0 punte

Verwagte antwoorde:

Die koste van hierdie projekte behoort in die Inkomstestaat of die notas tot die finansiële state uitgelig te word. Die direkteure behoort alle lesers van die finansiële state volledig in te lig rondom die aard van hierdie projekte en die goeie werk waarby die maatskappy betrokke is.

3

3.4.1 Wat is die doel van 'n onafhanklike ouditverslag en aan wie word dit geadresseer?

Doel: ✓✓

Om verslag te doen oor die maatskappy se finansiële verslae en om vas te stel of feite getoon redelik is, en om te kyk of die huidige beleid nie van vorige jare verskil nie.

Geadresseer aan: ✓

Aandeelhouders

3

3.4.2 Verduidelik die verskil tussen 'n gekwalifiseerde en 'n ongekwalifiseerde ouditverslag.

'n Ongekwalifiseerde verslag is 'n verslag sonder enige probleme – goeie verslag. ✓✓

'n Gekwalifiseerde verslag toon probleme in sekere areas van die maatskappy – alles is nie goed nie.

4

3.4.3

Die onafhanklike ouditeure wil die verslag kwalifiseer. Gee DRIE gevolge wat dit vir die maatskappy of die direkteure kan inhou.

Een punt per punt gelys ✓ ✓ ✓

- Bestaande aandeelhouders sal vertroue in die maatskappy verloor en moontlik hulle aandele verkoop.
- Voornemende aandeelhouders sal nie in die maatskappy belê nie.
- Kan in 'n afname in die markprys van aandele veroorsaak.
- Die finansiële state sal nie 'n redelike weergawe wees nie.
- Verskaffers sal vertroue in die maatskappy verloor.
- Interne kontrole prosesse moet verbeter word om onetiese transaksies te voorkom.
- Direkteure kan hul werk verloor.

3

TOTALE PUNTE
65

VRAAG 4

4.1.1

Identifiseer EEN belangrike item elk van die volgende in die vervaardiging besigheid:**Fabrieksbokoste***Enige een geldige item - Moontlike antwoord*

- Indirekte materiaal
- Indirekte arbeid
- Waardevermindering van fabrieksaanleg en toerusting
- Enige uitgawes met betrekking tot die **fabriek** bv. elektrisiteit

Verkoops- en Verspreidingskoste*Enige een geldige item - Moontlike antwoord*

- Salaris van verkoops personeel
- Vervoeruitgawes
- Kommissie op verkope
- Onthaaluitgawes

2

4.1.2

Die eenheidskoste van produksie vir tasse

$$330\,000 \checkmark + 264\,000 \checkmark + 400\,000 \checkmark = 994\,000 / 2\,500 \checkmark$$

$$= R397,60 \checkmark$$

Veranderlike koste per eenheid vir tasse

$$660\,000 \checkmark / 2\,500 \checkmark$$

$$= R264 \checkmark$$

8

4.1.3

Bereken die gelykbreekpunt van die tasse.

$$\frac{\text{Vaste koste}}{\text{VP per eenheid} - \text{VK per eenheid}}$$

$$\frac{400\,000 \checkmark + 250\,000 \checkmark}{520 \checkmark - 264 \checkmark}$$

$$= \frac{650\,000}{256}$$

$$= 2\,539,1 = 2\,540 \text{ eenhede } \checkmark$$

5

4.1.4 Identifiseer TWEE kostes wat NIE goed beheer is in verband met die tasse gedurende die finansiële jaar. Haal toepaslike syfers aan om jou antwoord te staaf. In elke geval voorsien moontlike oplossing vir die neiging.

Identifiseer koste met toepaslike syfers ✓✓ ✓✓
Voorsien oplossing ✓✓ ✓✓

Identifiseer koste	Oplossing
Produksie verhoog met 20% terwyl direkte materiaalkoste met 65% verhoog (of van R100 tot R132 per eenheid). Direkte materiaalkoste verhoog vanaf R200 000 tot R330 000.	Ondersoek goedkoper grondstowwe. Voorkom vermorsing van grondstowwe. Lei personeel op om vermorsing te voorkom.
Fabrieksbokoste uitgawes is amper dubbel van die vorige jaar, R210 000 tot R400 000.	Ondersoek fabrieksuitgawes. Voorkom vermorsing, bv. Elektrisiteit, telefoon, herstelwerk aan masjinerie, ens Stel kontrole maatreëls in m.b.t. indirekte arbeid en indirekte materiaal.
Verkoops- en verspreidingskoste vermeerder met 110% terwyl verkope met 10% verminder.	Stel strengere kontrole maatreëls in en beperk vervoer en onthaal uitgawes.

8

4.1.5 Phillip oorweeg om slegs een lyn in plaas van die huidige twee te produseer. Gee aan Philip raad of hy met die produksie van tasse of sportsakke moet voortgaan. Gee geskikte syfers uit die vraag om jou antwoord te staaf.

Sportsakke: ✓✓✓

- Produksie - (4 000 eenhede) is meer as dubbel die gelykbreek verlang (1 867 units).
- Die eenhede is alles verkoop.

Tasse: ✓✓✓

- Produksie (2 500) laer as die gelykbreek (2 540). Sekere kostes is nie goed beheer nie bv. direkte materiaal, fabrieksbokoste en verkoops- en verspreidingskoste.

Phillip moet aanhou om sportsakke te vervaardig en ophou om tasse te vervaardig. ✓

7

**TOTALE
PUNTE**

30

VRAAG 5**5.1****Algemene Grootboek van Zee Beperk****Finale Rekeninge Afdeling**

VERDELINGSREKENING							
2010 Feb 28	Belasting ✓		✓ 224 000	2010 Feb 28	Wins en Verlies ✓		✓ 747 000
	Gewone aandele dividende ✓		☑✓ 425 000		Behoue Inkomste ✓		✓ 68 000
	Behoue Inkomste ✓		✓ 166 000				
			815 000				815 000

5.2

ZEE BEPERK**KONTANTVLOEISTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2010**

Kontantvloei uit bedryfsaktiwiteite	☒	233 350
Kontant deur bedrywighede gegenereer		878 600
Rente betaal		(78 750)
Dividende betaal		(280 000)
Inkomstebelasting betaal (17 500 ✓ + 224 000 ✓ + 45 000 ✓)	☒	(286 500)
Kontantvloei uit Beleggingsaktiwiteite	☒	1203 000
Aankoop van vaste bates (56 000 ✓ + 1 928 600 ✓ + 1 047 000 ✓ – 2 937 600 ✓)	☒	(94 000)
Opbrengs uit verkoop van vaste bates		1 047 000
Opbrengs uit finansiële bates verval (330 000 ✓ – 80 000 ✓)	✓	250 000
Kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite	☒	285 000
Opbrengs uit aandele uitgereik (1 800 000 ✓ – 700 000 ✓)	✓	1 100 000
Terugbetaling van langtermyn lening (940 000 ✓ – 125 000 ✓)	✓	(815 000)
Netto verandering in kontant en kontantekwivalente	☒	1 721 350
Kontantekwivalente – begin van jaar		(922 000)
Kontantekwivalente – einde van die jaar	☒	799 350

5.3.1 Vooraadomsnelheid

Koste van verkope
Gemiddelde Voorraad

$$\frac{1\,330\,000 \checkmark}{(210\,000 + 175\,000)/2 \checkmark}$$

6,9 ☒

4

5.3.2 Skuld/Ekwiteitsverhouding

Nie-bedryfslaste : Aandeelhouerekwiteit

$$125\,000 \checkmark : 1\,966\,000 \checkmark$$

= 0,06:1 ☒

3

5.3.3 % opbrengs op gemiddelde aandeelhouersekweiteit

Netto wins na belasting x 100
Gemiddelde aandeelhouersekweiteit 1

$$\frac{747\,000 - 224\,000}{(1\,966\,000 + 768\,000) / 2} \times \frac{100}{1}$$

$$\frac{523\,000 \checkmark \checkmark}{1\,367\,000 \checkmark \checkmark} \times \frac{100}{1}$$

38,25% ☒

5

5.4 Die Kontantvloeistaat toon sekere belangrike besluite wat deur die direkteure gedurende die huidige finansiële jaar geneem is.

Noem DRIE van hierdie besluite en verduidelik die uitwerking op die maatskappy. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf.

Uitstekende verduideliking met syfers = 3 punte; goeie/bevredigende verduideliking met syfers = 2 punte; bevredigende verduideliking sonder syfers = 1 punt; Foutiewe verduideliking = 0 punte

- Reik aandele uit – genereer R1 100 000 om lening terug te betaal en om bankoortrekking te verminder
- Verkoop vaste bates – genereer R1 047 000 om lening terug te betaal en om bankoortrekking te verminder/kan winsgewendheid in die toekoms negatief beïnvloed, omdat infrastruktuur verminder is
- Gebruik kontant met die uitreiking van aandele en die verkoop van vaste bates om lening terug te betaal - R815 000 om kontantvloei te verbeter

9

5.5

Een van die direkteure is van mening dat die maatskappy meer van lenings gebruik moet maak. Stem jy saam? Haal TWEE toepaslike finansiële aanwysers aan om jou antwoord te staaf.

Ja ✓

Twee relevante finansiële aanwysers ✓✓ ✓✓

- Die skuld:ekwiteitsverhouding verminder vanaf 0,5:1 tot 0,06:1 (Aandeelhouersekuiteit oorskry langtermyn skuld)
- Opbrengs op kapitaal aangewend is 31,7% wat die rentekoers van 15,7% oorskry. Dit dui 'n positiewe hefboom aan.
- Die risiko het verminder.

5

5.6

Die direkteure is van mening dat die aandeelhouders tevrede met die maatskappy se prestasie moet wees. Stem jy saam? Lewer kommentaar oor die dividende, verdienste en % opbrengs verdien deur die aandeelhouders in die 2010-finansiële jaar. Haal finansiële aanwysers aan (werklike verhoudings of persentasies) om jou kommentaar te ondersteun.

Ja/Nee ✓

- Dividende het vanaf 25 sent → 35 sent (10 sent) verhoog ✓✓
- Hierdie jaar was die dividende 12 sent hoër as die verdienste wat 'n aanduiding is dat die dividende deur opgehoopte fondse ondersteun word en dat minder fondse behou word vir die toekoms. ✓✓
- Verdienste per aandeel het vanaf 40 sent → 23 sent (7 sent) verminder ✓✓
- % opbrengs op aandeelhouersekuiteit verminder aansienlik vanaf 55% tot 38,25%. ✓✓
- Die opbrengs oorskry steeds die opbrengs op alternatiewe beleggings. ✓

10

TOTALE PUNTE
70

VRAAG 6**6.1.1 Berekening van die maandelikse salaris van elke haarkapper:**

$$R25\,500 / 3 = R8\,500 \quad \checkmark\checkmark$$

OF

$$R34\,000 / 4 = R8\,500$$

2

6.1.2 Berekening van die % verhoging in lone wat die skoonmaker gedurende die geprojekeerde periode sal ontvang.

$$272 / 3\,400 \times 100 = 8\% \quad \checkmark\checkmark$$

2

6.1.3 Berekening van % rentekoers op die vaste deposito:

$$\checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark$$
$$3\,315 / 468\,000 \times 12 \times 100 = 8,5\%$$

4

6.1.4 Berekening van huur per vierkante meter:

$$24\,600 / 60 = R410 \quad \checkmark\checkmark$$

Berekening van aantal addisionele vierkante meter wat Helen vanaf 1 Mei 2010 sal huur:

$$30\,750 / 410 = 75 \text{ OR } 60 \times 30\,750 / 24\,600 = 75 \text{ vk meter}$$

$$\text{Verhoog} = 75 - 60 = 15 \text{ vk meter} \quad \checkmark\checkmark$$

4

6.2 Gee VIER opmerkings wat jy in jou interne ouditeursverslag met betrekking tot scenario A, B, C en D hieronder sal insluit.

A	<p>Kommentaar op telefoon:</p> <p><i>Goeie antwoord = 2 punte; Bevredigende =1 punt; Foutief =0 punte</i></p> <p><i>Verwagte antwoord:</i> ✓✓:</p> <p>Die telefoonkoste het die projeksies met R1 950 oorskry. Dit is nie goed gekontroleer nie en maatreëls moet ingestel word om dit te verbeter.</p> <p>Aanvaar alternatiewe korrekte en geldige antwoorde.</p>
B	<p>Kommentaar op water-en-elektrisiteit:</p> <p><i>Goeie antwoord = 2 punte; Bevredigende =1 punt; Foutief =0 punte</i></p> <p><i>Verwagte antwoord:</i> ✓✓</p> <p>Die water-en-elektrisiteitskoste is R1 100 onder die projeksies. Dit is goed beheer as die elektrisiteitstarief verhogings (en die toename in klante) in ag geneem word.</p> <p>Aanvaar alternatiewe korrek en geldig antwoorde.</p>
C	<p>Kommentaar op fooi inkomste & verbruiksgoedere:</p> <p><i>Uitstekende antwoord = 3 punte; Goeie antwoord = 2 punte; Bevredigende =1 punt; Foutief =0 punte</i></p> <p><i>Verwagte antwoord:</i> ✓✓✓</p> <p>Daar was 'n goeie verhoging in die fooi inkomste (+14%) wat toon dat die onderneming gewild is by die klante. Die verbruiksgoedere (bv. sjampoe, opknappers) het min verhoog (+5%) maar nie in dieselfde verhouding as die fooie ontvang nie.</p> <p>Aanvaar alternatiewe korrek en geldig antwoorde.</p>
D	<p>Kommentaar op verkoop van haarprodukte, koste van verkope & bruto wins:</p> <p><i>Uitstekende antwoord = 3 punte; Goeie antwoord = 2 punte; Bevredigende =1 punt; Foutief =0 punte</i></p> <p><i>Verwagte antwoord:</i> ✓✓✓</p> <p>Daar was 'n goeie toename in verkope (+R24 500 / +28%) wat deur die afname in die winsopslag % (vanaf 75% tot 60%) veroorsaak is. Die vermeerderde verkoopsvolume op die laer winsopslag het in 'n toename in die bruto wins (+R4 500 / +12%) gelei. Dit blyk dat dit 'n goeie strategie was.</p> <p>Aanvaar alternatiewe korrek en geldig antwoorde.</p>

6.3.1 Bereken die koste van die nuwe voertuig wat Helen beplan om op 30 April 2010 aan te koop:

$$\checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark \quad \checkmark$$

$$7\,100 / 0,2 \times 12 = R426\,000$$

4

6.3.2**BATE VERKOPE**

2010 Julie 1	Toerusting ✓	✓ 164 000	2010 Julie 1	Opgeh waardever op toerusting ✓ (153750✓ + 6 150✓)	✓159 900
	Wins op verkoop van bate ✓	☑ 18 900		Krediteurekontrole ✓	✓23 000
		182 900			182 900

10

6.3.3 Watter invloed sal die aankoop van die nuwe toerusting op die verwagte maandelikse winste van die besigheid hê? Voorsien berekeninge om jou antwoord te staaf.**Rente op lening:**

15% van R379 000 = R4 737,50 pm✓✓ – negatiewe effek ✓

Waardevermindering:

15% R402 000/12 min R2 050 = R2 975 pm✓✓ – negatiewe effek ✓

Onderhoud:

R3 500 pm✓ – positiewe effek ✓

8

6.3.4 Helen beoog om die besigheidspersoneel te koop eerder as om dit te huur. Verduidelik een belangrike voordeel en een belangrike nadeel van hierdie opsie.**Voordeel:** ✓

Besparing op huur / Verdien kapitaal inkomste op eiendomwaardes

Nadeel: ✓

Herstelwerk en onderhoud moet betaal word /

Sy sal 'n verbandlening benodig om hierdie opsie te finansier (hoë terugbetalings)

2

6.3.5 Verduidelik of Helen verantwoordelik opgetree het or nie in die besluite wat sy geneem het/beplan om te neem, met betrekking tot die toerusting en voertuie.

*Uitstekende antwoord = 4-5 punte; Goeie antwoord = 2-3 punte; Bevredigend = 1punt
Foutief = 0 punte*

Toerusting: ✓✓

Dit was verantwoordelik van haar om die ou toerusting te vervang. Die nuwe toerusting sal nuwe klante aanlok, sal werksomstandighede verbeter en sal minder onderhoud benodig.

Voertuie: ✓✓

Met betrekking tot die voertuie was dit onverantwoordelik van haar om 'n duur nuwe motor aan te koop, veral dat die klante na die besigheid reis. Dit het ook beteken dat die vaste deposito gebruik was om die duur motor te finansier. Hierdie geld kon gebruik gewees het om die toerusting te finansier sonder hoër rentekoste.

Alternatiewe korrekte en geldige antwoorde aanvaarbaar.

4

6.4 Helen is nie seker of sy die regte besluit geneem het toe sy baie jare gelede uit haar vorige werk bedank het en R800 000 in hierdie besigheid belê het nie. Verwys na die geprojekteerde maandelikse wins vir hierdie tydperk. Gebaseer op hierdie vooruitskattings, wat is jou mening oor die besluit wat Helen gemaak het? Verduidelik.

Verwys na wins ✓✓

Vergelyking met alternatiewe beleggings ✓✓

Mening oor besluit ✓

Haar vooruitskattings toon dat sy verwag om 'n gemiddelde inkomste R66 549 pm uit hierdie besigheid te verdien, ongeveer R798 564 pj.

Sy verloor uit op rente op haar besparings – ongeveer R68 000 pj of R5 667 pm (gebasseer op rentekoers van 8,5% pj)

Sy word bevoordeel met meer as R700 000 pj wat beteken dat sy die regte besluit geneem het.

5

**TOTALE
PUNTE**

55

TOTAAL: 300